Przesyłka opłacona ryczałtem

AIDAS

VILNIAUS LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS
eina tris kartus savaitėje

DUODA NEMOKAMUS PRIEDUS
Ūkininkams — „ŪKININKĄ"
Vaikams — „VARPELĮ"

Nr. 72 | Vilnius 1938 m. gruodžio 6 d. (antradienis) | Pirmi metai

NAUJI VĖJAI POLITIKOS GYVENIME

Žmonijos — pasaulio istorijoje nėra ne tik metų, bet gal sunku būtų rasti ir viena diena, kurioje neįvykt ų didesnis ar mažesnis istorinis faktas. Tačiau šie 1938 metai yra ypatingai gausūs įvairiausiais politinio gyvenimo įvykiais, nepaprastos reikšmės faktais. Beveik galima pasakyti, kad kas diena, tai naujiena, nuo kurios sudreba visa Europa, kurioje iš vienos pusės stovi išdidus ir brutalus Galijotas, iš kitos pusės pasitikėdami teisėtumu ir teisingumu Dovydai. Kuri pusė galutinai laimės — nežinia, bet geros valios milijonai žmonių iš visos širdies geidžia, kad pasidėjusi kova pasibaigtų Galijoto parbloškimu.

Galijotas—tai Vokietija su savo 80 milijonų žmonių, aklai klausančių savo vado. Nėra dviejų nuomonių, kad Vokietijos auganč ią galybę kitų valstybių politikai seniai yra pastebėję ir gal net numatę, kuo visa tai gali pasibaigti. Numatė, o nieko nepadarė, — ne vienas gali su kartumu nusiskųsti. Ir taip ir ne.

Bešališkai galvojant, reikia pasakyti, kad Europos politikai viską davė tai galybei atsispirti (jos augimo sulaikyti negalėjo), bet daug ko nelaimėjo. O nelaimėjo todėl, kad vienas valstybes iš karto užšachavo vokiečiai, kitos, negalėdamos išlyginti tarpusavių skirtumų, nesugebėjo susivienyti. Be to, vokiečiai visą laiką įrodinėjo, kad jie gali kalbėtis tik su kiekviena valstybe skyrium, nepripažindami jokių susibūrimų. Aišku, kad tai buvo savo rūšies senoviškos Romos politikos „skaldyk ir valdyk" pamėgdžiojimas, kuris Vokietijai davė kuo geriausių rezultatų. Šiuos rezultatus šiemet visi pamatėme, kai Vokietija, į nieką neatsižvelgdama, pradėjo vienas valstybes užimdinėti, iš kitų atsiėmė dideles žemes.

Ir ką gi? Kolektyvinės sutarties nėra, o Europos valstybės kiekviena skyrium nedrįso prieš vokiečių imperialistinius žygius nė burnos praverti. Kur tau mažytis Dovydas panorės kelti ranką prieš milžiną Galijotą, kuris po pirmų pasisekimų vėl dairosi, ką čia gardesnio ir vertingesnio nustvėrus. Visi žinome, kad vietomis dar atsirastų kas nuryti, tik Galijotas nenorėtų triukšmo. Geriau tyliai. Sakoma, kad visi sadistai, kankindami savo aukas, nepakenčia riksmo.

Bet po pirmųjų aukų likusieji sukruto apsisaugoti savo ateitį. Matome, kaip Čemberlenas žemai nusilenkė Hitleriui, džiaugdamasis galįs pasirašyti su Vokietijos valdovu bendrą deklaraciją; džiaugiasi ir Deladieras, laukdamas atvykstančio į Paryžių Ribentropo, kuris kažkodėl savo kelionę atidėjo vėlesniam laikui. Rumunijos karalius irgi apsilankė pas Hitlerį, iš anksto siūlydamas žibalą. Apie vengrus, aišku, ir kalbėti netenka; jie jau seniai yra beveik tiesioginėje Berlyno žinioje. Vengrų likimas dar ryškiau ištiko Čekoslovakiją. Ir tai suprantama, atsiminus gyvenimo instinktą.

— Gerai, — nutrauks skaitytojas.— Bet kur gi čia nauji politikos vėjai? Atsakysime trumpai: – nauji politikos vėjai pučia Vokietijos Rytuose. Šiaip ar taip kalbėsime, vokiečiai nenuleidžia nuo akių žiūronų, pro kuriuos seka, kas darosi pas jų rytines kaimynes. Pažymėtinas reiškinys. Kai net Vakarų Europos didžvalstybės, nekalbant jau apie Vidurinės Europos mažąsias valstybes, nusilenkė Hitleriui, tai Vokietijos Rytų betarpiški ir tolimesnieji kaimynai iki šiol nekrusterėjo ir jokios valstybės ne tik galvą, bet ir ministeriai nenuvyko į Berchtesgadeną—naujoviškų mūsų laikų politinę Kanosą. Kalbamos valstybės pasielgė garbingiau. Patvirtino nepuolimo sutartis ir skuba pagerinti tarpusavius santykius. O jei dar, apie ką plačiai kalbama, Lenkija ir Sovietų Rusija garantuotų Baltijos valstybių neutralumą — tikrai būtų duotas labai garbinga daugeliui Europos valstybių politinė pamoka.

Štai čia ir yra nauji politikos gyvenimo vėjai, kurių iki šiol nieks nelaukė ir nesitikėjo. Ir kai šie vėjai pradėjo pūsti, pirmieji nuo jų ėmė raukytis vokiečiai, apsimesdami, kad čia nieko nauja 'nėra. Iš tikro, yra daug kas nauja. Visų pirma tai, kad Vokietija Rytuose pajuto stiprinamą užtvarą, pro kurią peršokti, o juo labiau ją sugriauti, nebus lengvas darbas.

Ko nepadarė savo metu Vakarai, tą rengiasi padaryti Rytai.

Lenkijos ukrainų reikalavimai

Šio mėn. 3 dieną oficiališkai buvo pranešta apie Lenkijos Seimo ukrainų atstovų atsilankymą pas premjerą generolą Skladkovskį. Apie ką audiencijos metu buvo kalbėta — laikraščiai nerašo. Užtat po poros dienų daugelyje lenkų laikraščių pasirodė žinių, kad šiuo metu ukrainų tarpe juntamos yra dvi srovės — 1) didžiausia ukrainų politinė organizacija „Undo" ir 2) visos kitos organizacijos, nesutinkančios su „Undo" vedama politika. Kadangi šios organizacijos skubiai buriasi ir veda daug griežtesnę politiką, tai sukruto ir „Undo".

Visų pirma, kaip minėta, ukrainų atstovai apsilankė pas Lenkijos premjerą ir, be to, seime pateikė kelias interpeliacijas, podraug iškeldami ukrainų autonomijos klausimą.

Ir iš tikro, šio mėn. 3 dieną popietinėmis valandomis įvykusiame Seimo posėdyje ukrainų autonomijos klausimą palietė seimo vicepirmininkas Mudry, kuris visų pirma pareiškė, kad ukrainų atstovai seime yra savarankiški ir nepripažįsta jokių inspiracijų. Toliau atstovas Mudry priminė Ukrainų teritorinės autonomijos reikalą, pareikšdamas, kad ukrainų atstovai artimiausiu metu įteiks tuo klausimu projektą. Atstovo Mudry kalbą kelis kartus nutraukė kiti atstovai, protestuodami prieš tokio klausimo kėlimą. Ypač griežtai prieš tai pasisakė Lvovo lenkų atstovas Ostrovskis.

×

Tą pačia dieną atstovas Putek įteikė interpeliaciją dėl amnestijos, kurios klausimas šiemet visoje lenkų spaudoje buvo plačiai nagrinėjamas. Bet kol kas jis dar neišspręstas ir nežinia, ką vyriausybė atsakys į atstovo Putek interpeliaciją.

Lenkijos sumanymai ateičiai

Ryšium su prasidėjusia Seimo ir Senato sesija išėjo aikštėn Lenkijos vyriausybės sumanymai ateičiai. Veikimo planas esąs numatytas penkiolikai metų, suskirstytas į penkis trimečius.

Per pirmąjį trimetį (1939-1942) numatyta sustiprinti valstybės apsigynimo priemones; gamyba ir išvežimas turi pasiekti aukščiausią laipsnį.

Per antrąjį trimetį (1942-1945) bus aprūpintos susisiekimo priemonės: geležinkeliai, plentai, vandens keliai, uostai, bus stengtasi išvystyti motorizacija ir aviacija.

Trečiojo trimečio (1945 - 1948) laikotarpy bus sutvarkyti švietimo ir žemės ūkio reikalai: kaimas gaus geras mokyklas, jo žemės ūkio našumas bus pakeltas, rankų darbą pakeis mašinų darbas, plytos, geležis ir cementas vyraus kaimo statyboje.

Ketvirtasis trimetis (1951-1954) bus pašvęstas miestų ir jų gyvenimo sutvarkymui.

Per penktąjį trimetį (1951-1954) bus suderintos visos padarytos atamainos, kad nė viena gyvenimo sritis neaugtų kitos sąskaiton.

Šiam sumanymui įgyvendinti reikės milžiniškų pinigų. Jau 1939 metais reikėsią išleisti apie 2 milijardus auksinų. Vyriausybė tikisi šiuos pinigus surasti be didesnių sunkumų.

Aiškėja tikrieji Vokietijos planai

Iš Prahos pranešama, kad Pakarpačio Ukrainoje jau ramu. Teroristai, esą jau išgaudyti ar išvaikyti. Vokietija didesniuose jos miestuose steigia konsulatus su dideliu, palyginti, tarnautojų skaičiumi. Čekų spauda, aptardama Vokietijos sumanymus, prieina išvados, kad Vokietija, iš tikrųjų, norinti sukurti didžiąją Ukrainą, kurion įeitų ukrainų apgyventos žemės ne vien tik Pakarpačio Ukrainoje. Tokių Vokietijos užsimojimų akyvaizdoje ministeris Bekas pasirinko tikrai išmintingą kelią, prailgindamas nepuolimo sutartį su Sov. Rusija iki 1945 metų ir tuo būdu visai netikėtai pagerindamas pakrikusius Lenkijos santykius su rytų kaimynu.

Čekoslovakijos buitis šiuo metu be galo sunki. Vokietija, atplėšdama nuo jos Sudetus, žadėjo garantuoti sienų pastovumą, jei būsią patenkinti ir kitų kaimynų reikalavimai. Čekoslovakija įgyvendino visus Vokietijos ir Italijos, kaipo arbitrų, nutarimus, tačiau naujų sienų neliečiamybės garantija iš jos neganna, Vokietija nenori nė tartis tuo reikalu su užsienio reikalų ministeriu Chvalkovskiu. Geri santykiai su Vokietija, kurių susilaukė dabar Čekoslovakija, pasak Vokietijos-spaudos, yra geriausia jos nepriklausomybės garantija, o autostradų statymas ir kitos investicijos yra įrodymu, kad Vokietija būsianti priversta ginti savo kaimynę.

Visi šie Vokietijos įtikinėjimai Čekoslovakijos tačiau nedžiugina. Ji junta, kad esanti patekusi vokiečių nelaisvėn ir pasidariusi įrankiu jų tikslams siekti.

Anglijos susidomėjimas Baltijos valstybėmis

Latvių dienraštis „Jaunakas Zinas" iš Londono rašo, kad dabartinė padėtis Europoje smarkiai padidino Anglijos susidomėjimą Baltijos valstybėmis. Tai matyti ir iš Latvijos užsienių reikalų ministerio Muntero kelionės į Londoną. Laikraščiai smulkiau nurodo ir tos kelionės programą, kurios centre stovės latvių ir anglų prekybos santykių praplėtimas. Munteras Londone bus gruodžio 5 dieną. Tą pačią dieną jį priims anglų ministeris pirmininkas Čemberlenas, o vėliau tą pačią dieną Munteras turės bendrą su Halifaksu pasitarimą.

Gruodžio 6 dieną Munteras matysis su Halifaksu, kuris vakare svečio garbei surengs priėmimą. Gruodžio 7 dieną Munteras apžiūrės Wiekerso ginklų fabrikus. Gruodžio 9 dieną eis pasitarimai su prekybos ministru lordu Stanley ir su krašto gynimo ministeriu Inskipu. Tą pačią dieną Anglų — Baltijos draugija, kuriai pirmininkauja atstovas Bossomas, rengia didelį priėmimą. Tame priėmime dalyvaus ir daug įvairių partijų atstovų. Gruodžio 8 dieną yra skirta audiencijai pas Anglijos karalių Jurgį VI.

Naujas Lietuvos Pasiuntinys Varšuvoje Ministeris J. ŠAULYS

Vis dar neaiškus Lietuvių Mokslo Draugijos likimas

„Aide" jau buvo rašyta, kad uždarytosios Vilniaus Lietuvių Mokslo Draugijos valdyba pakartotinai kreipėsi į Vyriausiąjį Administracijos Tribunolą, prašydama kuo greičiau išspręsti Draugijos atidarymo klausimą. Tenka sužinoti, kad valdyba tuo reikalu iki šiol iš Tribunolo dar nėra gavusi jokio atsakymo.

Kaip žinia, neseniai lenkų telegramų agentūra „Pat" buvo pranešusi, kad esą duotas leidimas organizuoti mokslinio pobūdžio draugiją ir steigti prie jos etnografinį muziejų, kurį sudarysią uždarytosios Lietuvių Mokslo Draugijos rinkiniai.

Tačiau kas tą draugiją ir jos muziejų turi organizuoti, iki šiol vis dar nepaiškėjo ir Vilniaus lietuvių visuomenei tolimesnis Lietuvių Mokslo Draugijos likimas yra nežinomas.

Prancūzams su italais sunku susikalbėti

Paskutiniu metu, kai Prancūzijos vyriausybė pripažino Italijai Abisiniją, atrodė, kad tarp abiejų valstybių galutinai pagerės santykiai. Tačiau išėjo kitaip.

Kai abiejų valstybių ambasadoriai įteikė paskyrimo raštus ir pasakė gražias kalbas — Italijos parlamente buvo padaryta demonstracija, kurios metu reikalauta atiduoti Italijai kai kurias Prancūzijos žemes. Be to, kaip jau buvo rašyta, demonstracijos prieš Prancūziją buvo suorganizuotos ir miestuose. Ryšium su tuo, Prancūzijos vyriausybė padarė žygių, reikalaudama paaiškinti, ką reiškia tokios demonstracijos. Kol kas Italijos vyriausybė į tai dar nieko neatsakė, bet pranešama, kad Italija visų pirma reikalausianti Tuniso gyvenantiems italams autonomijos. Taip pat kalbama apie kai kurias salas, kurių norėtų gauti Italija iš Prancūzijos.

Pasitraukė min. Lozoraitis

Lenkų spaudos pranešimu, atsistatydinęs Lietuvos užsienių reikalų ministeris Stasys Lozoraitis. Į jo vietą naujas ministeris dar nepaskirtas. Spauda spėlioja, kad Lietuvos užsienių reikalų ministeriu būsiąs paskirtas užsienių reikalų viceministeris Urbšys arba Lietuvos nepaprastas pasiuntinys ir įgaliotas ministeris Londone Balutis.

Be to, pranešama, kad šia proga būsią pakeisti ir kai kurie kiti Lietuvos ministeriai

Rumunijoje verda kaip katile

Garsiosios „Geležinės gvardijos" vado Kodreanu ir jo trylikos draugų sušaudymas padarė nepaprastą įspūdį visoje Europoje. Beveik visi laikraščiai, aprašydami tokį negirdėtą įvykį, kad perkežamus kalinius žandarai sušaudė neva tai todėl, kad šie bėgo — pažymi, kad Rumunijoje prasidėjo žutbūtinė kova tarp dabartinės vyriausybės ir „Geležinės gvardijos". Tiesa, ši organizacija yra uždaryta ir daugelis jos narių sėdi kalėjime, bet dabar išėjo aikštėn, kad visi „Geležinės gvardijos" nariai yra prisiekę kuo žiauriausiai atkeršyti, jeigu žūtų jų vadas Kodreanu.

Telegramų pranešimu, dabar visoje Rumunijoje yra labai daug kratų ir suėmimų. Areštuojama daugiausia asmenis, kurie įtariami turėję kokių nors ryšių su „Geležine gvardija". Ar šios griežtos priemonės padės — reikia abejoti, nes tuo pačiu metu daugelyje vietų pradėtas teroras prieš žydus

Mūsų spaudos uždaviniai

Kiekvieno laikraščio svarbiausias tikslas yra informuoti savo skaitytojus apie aktualiausius įvykius iš savo visuomenės ir pasaulinio gyvenimo. Šio tikslo laikosi ir mūsų laikraštis, atitinkamai atžymėdamas savo skiltyse viską, kas verta platesnės visuomenės dėmesio. Bet šalia šito, taip sakant, pagrindinio kiekvienos spaudos uždavinio, mūsų, šio krašto lietuvių spaudai tenka eiti ir kitokias pareigas. Jau ne kartą buvo rašyta, kad spauda dabar mums daug ką atstoja. Jai tenka ne tik informuoti, bet ir mokyti bei auklėti. Tai yra labai sunkus uždavinys, juo sunkesnis, kad šios rūšies spaudos darbas gali reikštis tik spaudai įmanomis priemonėmis, o tos priemonės yra nelabai apčiuopiamos. Juk grynai pedagoginiai (auklėjimo) ir mokymo reikalai priklauso paprastai tam tikrom švietimo ir auklėjimo įstaigom, kurios vykina savo uždavinius per savo žmones. Tie žmonės betarpiškai susiduria su tais, kurie reikalingi pamokymų ar auklėjimo. Toks betarpiškas darbas yra visuomet sėkmingesnis.

Spauda gali labai daug apie ką rašyti ir mokyti bei raginti, bet ji negali gyvais pavyzdžiais veikti. Ir spaudos mokymo bei aukėjimo darbas yra juo sunkesnis, juo visuomenė yra mažiau kultūriškai išprususi. Tokias sunkias pareigas tenka eiti ir mūsų spaudai, nes mūsų kaimas yra kultūriniu atžvilgiu gerokai atsilikęs. Dar jam spausdintas žodis yra labai sunkiai kartais įskaitomas.

Mūsų laikraštis iš savo pusės stengiasi kuo stropiausiai atlikti gyvenimo uždėtas jam pareigas. Jis stengiasi būti visiems prieinamas ir suprantamas. Tiesa, kai kurie nusiskundžia, kad mūsų spaudoje per dažnai pasitaiko visokių pamokymų, bet ką gi padarysi, kad dažnai pats gyvenimas verčia mūsų spaudą atsirasti mokytojo rolėje. Kitaip, be abejo, viskas atrodytų, jeigu mūsų inteligentija turėtų savo, o kaimas savo spaudą. Tada kiekvienas skaitytojas skaitytų savo spaudą ir būtų daugiau patenkintas.

Kitas labai svarbus mūsų spaudos uždavinys yra būti veidrodžiu savo visuomenei. Kaip žinia, yra visokių veidrodžių. Vieni rodo atvaizdą labai iškraipytą, sumažintą, kiti — išpūstą, smarkiai padidintą, treti rodo tokį atvaizdą, koks jis iš tikrųjų yra. Mūsų laikraštis stengiasi visuomet būti tos trečios rūšies veidrodžiu, kuris atspindžia viską taip, kaip tikrovėje yra. Jau ne kartą esame rašę, kad *mums lygiai rūpi visų šio krašto lietuvių reikalai.* Mums brangūs ir artimi yra ir valstiečiai ir darbininkai ir kitokių verslų žmonės, jeigu tik jie yra lietuviai. Tiesa, „Aidas" nesiskelbia, esąs valstiečių ar darbininkų laikraštis, bet jis nagrinėja lygiai visų visuomenės sluoksnių reikalus. Pagaliau, jeigu paskelbtumėm savo laikraštį darbo žmonių laikraščiu, tai reikštų, kad neatstovaujame visų šio krašto lietuvių, o tik tam tikrą grupę žmonių. Mes to nenorime daryti. *Mūsų laikraštis atstovauja visus šio krašto lietuvius ir rašo apie visų lietuvių reikalus.*

Norėdami duoti savo laikraštyje tikrą mūsų krašto vaizdą, nagrinėjame *visuomenės kultūrinius, ekonominius ir politinius reikalus.* Kad tasai mūsų gyvenimo vaizdavimas būtų dar tikresnis ir aktualesnis, esame pasiryžę, kaip jau buvo rašyta, užmegsti kuo glaudžiausius ryšius su skaitytojais, iš kurių laukiame informacinių žinių iš visų mūsų krašto kampelių.

Suprantamas dalykas, kad mūsų uždavinių įvykdymas ne vien tik nuo mūsų pareina. Čia ir visuomenės vaidmuo yra labai svarbus, kuris geriausiai gali būti atliktas remiant medžiagiškai ir dvasiškai savo spaudą. Turėdama gerą paramą ir supratimą visuomenėje, mūsų spauda galės dar geriau patobulėti, o tuo pačiu ir dar geriau savo uždavinius vykdyti.

G.

Lenkijos biudžetas 1939-40 metams

Kiekviena valstybė turi savo ūkį, kurį tvarko valdžia, pasiskirsčiusi pareigomis. Tas vyriausybės pasiskirstymas pareigomis vadinamas ministerijos, kurios turi savo biudžetus, o visų ministerijų biudžetas sudaro valstybės metinį biudžetą.

Kyla klausimas, iš kur ministerijos gauna pinigų, ypač tos, kurios daugiau išleidžia, negu gauna. Joms duoda lėšų finansų ministęrija, kuri surenka nuo žmonių, nuo įstaigų ir įmonių mokesčius, skolina pas piliečius užsienyje ir t. t. Tačiau finansų ministerija turi žinoti, kiek kuriai ministerijai reikės duoti, kad ji savo ruožtu žinotų, kiek jai reikia turėti paruoštų pinigų. O paskiros ministerijos, norėdamos žinoti, kiek joms reikės prašytis pinigų finansų ministerijoje, turi apskaityti, kiek ateinančiais metais jos turės įvairiems reikalams išleisti ir kiek gaus pačios pajamų, žodžiu, kiek pinigų truks ar liks. Šis išlaidų ir pajamų apskaitymas ir vadinasi valstybės biudžetas. Taip sudarytas biudžetas pateikiamas seimui ir senatui apsvarstyti. Seimas su senatu tiksliai biudžeto projektą išnagrinėja ir atitinkamai jį pataisęs patvirtina, galutinai nurodydamas, kam ir kiek galima išleisti, už ką, kur ir kiek surasti pajamų išlaidoms padengti. Patvirtintas biudžetas valstybės vyriausybės yra vykdomas, kaip ir kiekvienas įstatymas.

Šiuo metu yra susirinkęs Lenkijos naujai išrinktas seimas apsvarstyti ir priimti 1939-40 metams valstybės biudžetą (valstybės ūkio metai prasideda balandžio 1 d. ir baigiasi kitais metais kovo 30 d.). Pagal tą projektą numatyta išleisti du milijardus penkis šimtus dvidešimts tris milijonus šimtą keturiasdešimts vieną tūkstantį aštuonius šimtus (2.523.141.800) auksinų. Šių išlaidų tarpe numatyta 2.482.507 auksinų paprastųjų ir 34.440900 auksinų nepaprastųjų išlaidų, be to, 7.193.800 auks. padengti trūkumams, nuostoliams, kuriuos padarė kai kurios valstybės užlaikomos ir vedamos įmonės. Šioms visoms išlaidoms padengti numatoma gauti iš paskirų ministerijų 1.693.100.000 auks., iš valstybės užlaikomų įmonių 105.056.800 auks. ir iš monopolių 725.016.700 auks., iš viso 2.523.1.173.800 auks. įplaukų. Taigi pajamų numatoma gauti tiktai 32 tūkstantančiais auksinų daugiau, negu padaryti išlaidų. Paskiros ministerijos per 1939/40 biudžeto metus numato gauti tiek pajamų ir padaryti tiek išlaidų (milijonų auks.):

	Pajamų	išlaidų
Minister. tarybos prezidiumas	—	4,1
Užsienio reikalų ministerija	8,6	41,4
Karo ministerija	1,1	800,0
Vidaus reikalų ministerija	15,6	211,5
Finansų ministerija	1.418,3	131,5
Teisingumo ministerija	38,6	95,0
Prekybos ir pramonės minst.	31,4	55,5
Susisiekimo ministerija	38,0	75,9
Žemės ūkio ministerija	40,5	97,3
Švietimo ministerija	32,7	399,4
Visuomenės globos minist.	24,0	67,3
Pašto ir telegrafo ministerja	—	2,1
Emeritūroms ir pašalpoms	43,8	185,3
Invalidų pašalpoms	—	111,8
Valstybės skoloms padengti	—	225,7

Iš to matome, kad daugiausia skiriama karo reikalų minsterijai. Po to seka švietimo, vidaus reikalų ir kitos ministerijos. Lyginant šių metų biudžeto išlaidas ir pajamas su 1939/40 metų biudžetu didelių skirtumų nerasime Vien tiktai švietimo ministerijai paskirta 23 milijonai auks. daugiau. *Mokesčiai, ypač tie kuriuos moka ūkininkai, nebus nei sumažinti, nei padidinti.*

J.

Lapkričio 30 dieną Čekoslovakijos parlamentas didele balsų dauguma išsirinko naują (trečią iš eilės) valstybės prezidentą. Ši garbinga, o podraug ir atsakinga vieta teko žinomam čekų teisininkui d-rui Emiliui Hachai, kuris iki šiol buvo vyriausiojo administracijos tribunolo pirmininkas.

Čia ir matome naujai išrinktąjį Čekoslovakijos prezidentą d-rą Emilių Hachą.

Tremtinių mieste

(Įspūdžių žiupsnelis iš Lydos).

Seniai važiavau traukiniu. Net pasiilgau kelionės. Vis, mat, įvairumas, nauji įspūdžiai. Todėl daug anksčiau pasikėliau, bijodamas pavėluoti į traukinį, kuris paprastai niekuomet nelaukia pavėlavusių keleivių, nesidairo, ar dar kas nors neskuba. Atėjo laikas, suprunkštė, lyg „naravistas" arklys, mėgindamas vežimo sunkumą ir, kaskart labiau įsismagindamas, nulėkė tolyn. Dar minutė, kita ir miesto vaizdą pakeitė nuobodi, slėgianti rudens gamta, sunkiai užgulusi ant pilkuojančių pirkių, šalnos nualintų medžių, vandens užsemtų pievų ir pajuodavusių laukų.

Vakar Vilniuje snigo ir tai drėbė gana apsčiai, kaip vištomis. Bet pirmojo sniego mieste ir pėdsakų nepaliko; nė viena nors ir gražiausia snaigė nepasidžiaugė nė minutės, tirpdama miesto purve ir žmonių mindžiojama. Kas kita už miesto. Laukuose ir tarp sausesnių krūmokšnių vietomis baltuoja pirmas nors ir labai plonutis sniego sluoksnis, baltuoja ir džiaugiasi, kad čia jo nieks nemindo, nieks nenaikina, čia jį kartais tik piktas rudens vėjas sumaišo su nuvytusia ir pageltusia žole.

Žiūriu į niūrią rudens gamtos vaizdą ir keistai jaučiuosi, galėdamas nors trumpam laikui pamiršti miesto purvą ir jo mėgėjus, o traukinys lekia galvatrūkčiais vieno miesto link. Kokio? Dar XIX amžiuje vienas mūsų poetas Gimžauskas apie tą miestą rašė:

„Paveizdėjus ant tų mūrų
Kaip gi liūdna širdžiai mano!
. . . .
. . . .
Juk tai pilis Gedimino
Juk tai jisai ją pastatė:
Ko tie mūrai nebežino,
Ko tie mūrai nebematė".

Gražus eilėraštis ir labai ilgas. (Čia pacitavau pirmus du posmus) Parašė jį lietuvio ranka, diktavo jį mylinčio savo kraštą lietuvio širdis.

Šiandieną tasai miestas, kurio pačiame viduryje riogso garsios senovėje Gedimino pilies griuvėsiai, turi 26.250 gyventojus. Statistikos daviniai rodo, kad visame mieste nėra nė vieno lietuvio. Ar iš tikro nėra, ar neužsirašė — sunku būtų patikrinti.

Tai Lydos miestas, kurio purvinomis gatvėmis skubu į teismo rūmus paklausyti lietuvių bylų.

Salėse suoluose sėdi visokio luomo ir amžiaus žmonių. Visi yra tą dieną teismo pašaukti, kiti šiaip sau atėjo pasiklausyti įdomesnių politinių bylų, daugiausia mūsų tremtiniai.

Teismo pirmininkas, perskaitęs kaltinamąjį aktą, klausia, ar sėdinti kaltinamųjų suole lietuvė prisipažįsta prie kaltės.

— Neprisipažįstu, — skamba kaltinamosios atsakymas.

— Tai gal paaiškinsite.

— Vedžiau skaityklą iki 1936 metų. Uždarius ją, policija paėmė visas knygas. Persikėlus gyventi į kitą kaimą, ir čia buvo uždaryta skaitykla. Policija, peržiūrėjusi knygas, dalį jų paėmė, likusias buvęs skaityklos vedėjas atnešė pas mano vyrą, kuris buvo skyriaus pirmininkas. Knygos buvo sukrautos į vieną vietą ir laukėme progos nuvežti Draugijos centrui. Bet netrukus vėl buvo krata, vėl paėmė knygų dalį ir už tai sudarė bylą.

— Ar tai viskas?—klausia teismo pirmininkas.

— Viskas, — atsako kaltinamoji.

— Vaivadijos ekspertas yra?

Teismo kurjeris praneša, kad ekspertas iš Vilniaus neatvyko. Teismas po trumpo pasitarimo skelbia sprendimą, kuriuo byla atidėta. Į kaltinamųjų suolą antras asmuo. Už tokį patį prasikaltimą. Vėl tos pačios prokuroro ir gynėjo kalbos, vėl byla atidėta.

Būrys lietuvių, dalindamiesi įspūdžiais, netrukus išsipilame iš teismo salės.

DRAS MARTYNAS YČAS. 23)

ATSIMINIMAI

Nepriklausomybės keliais

Privažiavau prie kavinės, kur buvo pasilikęs kanauninkas K. Prapuolenis, ir pasiėmiau jį namo. Jis labai džiaugėsi, klausinėjo tos audiencijos visų smulkmenų ir didžiavosi, kad Lietuvos atstovas buvęs taip maloniai priimtas ir kad Lietuvai pažadėta surinkti pinigų.

Su kanauninku K. Prapuoleniu užvažiavau pas J. von Boką. Pranešęs jam, kad jau mums diena rinkliavai principialiai pažadėta, paprašiau jo taip pat padaboti, kad mus neapsuktų. Jis pažadėjo padaryti viską, kas tik bus galima.

Išvažiuojant iš Romos mūsų palydėti atėjo rusų ambasados nariai, o kadangi ambasadoriaus žmona važiavo tuo pačiu traukiniu iki Milano, tai čia buvo atėjęs ir pats ambasadorius Girs. Jis mane nuoširdžiai sveikino su pasisekimu.

— Tai labai daug atsiekta. Pažadėta rinkliava — viso pasaulio bažnyčiose Lietuvai—didelis pasisekimas. Bet aš Jums patarčiau atsiųsti savo atstovą, kuris nuolat vaikštinėtų aplink šį reikalą. Kitaip Jūsų „draugai" gali pasirūpinti, kad Tamstos memorandumas daugiau nebeišvystų šviesos, ir visas reikalas galėtų žlugti. — Nuoširdžiai man patarė šis geriausias tų laikų rusų diplomatas.

Aš, jo patarimo paklausęs, išdėjau šį reikalą Centro Komitetui. Buvo nutarta pasiųsti šiuo reikalu rūpintis savo dvasiškos sekcijos vadovą kun. prof. P. Bučį. Jis, dėl tam tikrų aplinkybių, savo misijos neatlikęs išvažiavo iš Romos į Š. Ameriką. Mes gi, nesulaukdami pažadėtos dienos paskyrimo, delegavome Centralinio Komiteto narį kan. K. Alšauską, kuris formaliai išgavo visus reikalingus atsišaukimų raštus į vyskupus, suorganizavo vyriausią komitetą tai rinkliavai tvarkyti Lausannoje ir buvo to komiteto pirmininku. Ta diena mums davė materialės pašalpos, bet jos moralė parama Lietuvai ir jos vardo išgars'nimas buvo daug svarbesnis. Lietuvių tautos vardas, kaipo savitos tautos, praskambėjo visose šalyse.

Grįždamas iš Italijos užsukau į Šveicariją dar kartą pasitarti su tenykščiais lietuviais apie Lietuvos ateitį. Čia susitikau Amerikos delegatus — kun. V. Bartušką ir dr. J. Bielskį, ką tik iš Lietuvos sugrįžusius. Kiekviena žinutė iš Lietuvos buvo mūsų gaudoma, o čia dar Lietuvos oru tiedu delegatai tebekvepėjo. Kur čia nesidžiaugsi juos pamatęs! Jie buvo gyvu žinių šaltiniu mums iš tėvynės. Bet žinių apie bendrą Lietuvos padėtį jiedu mums ne ką suteikė. Mat, vokiečiai neleido jiems sodžių lankyti, laikydami juos tik didesniuose centruose. Už mėginimą be palydovo į provinciją nuvažiuoti kun. V. Bartuška buvo keliais šimtais markių nubaustas. Čia turėjau progos papasakoti savo draugams apie padarytus žygius pas popiežių ir užtikrinau, ked Lietuvai bus paskirta viena diena rinkliavai visose katalikų bažnyčiose. Visi džiaugėsi tokiu pasisekimu. Tiktai vienas kun. Bartuška negalėjo paslėpti savo nepasitenkinimo. Jis, girdi, pats manęs važiuoti šiuo reikalu pas Šventąjį Tėvą; jam, kaipo katalikui, geriau būtų pritikusi tokia misija, bet kad jau sykį šis klausimas pajudintas, tai jau nebėsą kas daryti.

Kad konferencijos nutarimai įgautų daugiau pritarimo, mes dar kartą susirinkome ir, dalyvaujant Amerikos katalikų srovės atstovams — kun. V. Bartuškai ir dr. J. Bielskiui—tas rezoliucijas iš naujo pasvarstę priėmėm.

Negreitai juos leido į Vilnių. C. Komitetas, jų nesulaukdamas ir prel. A. Dambrausko patariamas, pavedęs savo sekretoriui kun. P. Dogeliui parašyti jiems laišką. Šį laišką pagavę vokiečiai. Kun. P. Dogelį už tai ilgai jie kvotę, įtardami jį šnipinėjimu ir proklamacijų leidimu. Tiktai po metų nuolatinio tampymo kun. P. Dogelis buvo paleistas ir tik pinigine pabauda nubaustas

J. Purickio, Vl. Daumanto ir J. Gabrio lydimas dar aplankiau Lausanną, Friburgą ir Berną. Savo delegaciją pasavijau Paryžiuje. Čia mus prancūzai vėl labai gražiai priėmė. Prezidentas Reymondas Poincaré, norėdamas daugiau ir intymiau su kiekvienu delegacijos nariu išsikalbėti, paskyrė mums audienciją ir skyrium kiekvieną priiminėjo.

R. Poincaré—vienas ryškiausių tautinės Prancūzijos vyrų. Jis žymus advokatas, publicistas, valstybės vyras, į parlamentą pakliuvęs jaunas; jau 34 metų buvo pakviestas ministeriauti ir nuolatos, su mažomis pertraukomis, vis dalyvauja vyriausybės eilėse. 52 metų amžiaus buvo išrinktas respublikos prezidentu. Šioje atsakingoje vietoje jį užtiko karas' Jam teko prezidentauti lemiančią Prancūzijai valandą, kada reikalingas buvo visos tautos pajėgų įtempimas, kad galėtų atlaikyti besiveržiantį į jos žemes galingo priešo antpuolį. Net jų sostinei Paryžiui teko pergyventi sunkių valandų, kada per Marnos mūšį jos likimas ant plauko kabojo. Tik šaltas, matematiškas R. Poincaré protas, jo stoicizmas išgelbėjo Prancūziją nuo didelių nelaimių.

Jo nedidelė figūra, sausa veido išraiška, iš kurios galėjai išskaityti tvirtą būdą ir neišsemiamos valios pasiryžimą. Jis kažkodėl mokėjo patraukti kiekvieno dėmesį ir pasitikėjimą.

Man į jo kabinetą įėjus, jis ėmė klausinėti apie Lietuvą. Toliau manęs klausinėjo apie Amerikos lietuvius, apie mūsų kelionę tenai su daktaru J. Basanavičium 1913 metais, kiek mūsų tautiečių ten esą, kuo jie daugiausia užsiimą, ar daug padedą nukentėjusiai Lietuvai? Kaip mūsų tremtiniai aprūpinami Rusuose? Aš vos suskubau atsakinėti į jo klausimus, kurie kaip iš rankovės byrėjo. Man buvo nuostabu, iš kur jis taip daug apie mus žino ir kas jį taip gerai painformavo. Jis su dideliu dėmesiu išklausė mano paaiškinimų. Vėliau kalba nukrypo politinių įvykių link. Išlaukęs patogų momentą, aš jam ėmiau dėstyti mūsų politines aspiracijas.

— Jūsų tauta skiriasi nuo rusų, kaip bas'kai nuo prancūzų. Ar tiesa?

— Skirtumas tautiniu atžvilgiu gal ir toks, bet politiniu čia negalimas sulyginimas. Lietuva ilgai gyvavo kaipo nepriklausoma valstybė ir Europos politikos konstiliacijoje sudarė žymiausią faktorių. Dabar, karui pasibaigus, mes norime savo tautą matyti nuo kitų tautų vėl nepriklausomą.

(B. d.).

Lyg šiokiai tokiai paguodai, visai netikėtai prašvito saulė, pasidarė kiek linksmiau. Žinia gi, ruduo. Dangus nuolat apsiniaukęs, vėjas, lyja, dažnai šalta, o čia kyšt iš po debesų saulutė, švyst saują spindulių. Ar nemalonu?

Vaikščiojame gatvėmis, šnekučiuodami su tremtiniais, klausinėjame, kaip jie gyvena, ką veikia. Nekalbūs mūsų tautiečiai, neturi kuo pasigirti.

— Vienintelė paguoda — miesto biblioteka. Čia mes jau turime savo markę, nes esame dažni svečiai. Retkarčiais į kiną nueiname.

— Jei būna už ką, — pataiso viena tremtinė.

— Sekmadieniais į bažnyčią, o šiaip niekur. Esame juk tremtiniai. Tamsta žinai, ką tai reiškia. Antra vertus, aplankysite mūsų butus, pamatysite.

Toli priemiestyje aptikau lindynę. Neva tai mūriniai namai. Bet nei šalygatvio, nei grindinio, namų laiptai vos laikosi ir lipant siūbuoja. Trys tremtinės viename kambaryje. Vienos vyras ir vaikai Varėnos valsčiuje, kitų Dieveniškyje, o jos čia, susikimšusios viename kambaryje. Prašomas sėdu ant lovos, nes nėra kur kėdžių statyti. Pamažėli įsikalbame, prisimindami praėjusius laikus. Visos svajoja grįžti į prieš tai gyvenamąsias vietas. Tik nežinia kaip bus.

— O kaip iš viso jaučiatės? — paklausiau ir pagailėjau to klausimo, nes tremtinės nemokėjo man atpasakoti, kaip jos, palikusios savo šeimas, turi jaustis mažame kambaryje, iš kurio išėjimas į gatvę visada yra žymimas, į tam tikrą kontą rašomas.

— Vilniaus pasiilgome,—kalba visos išlydėdamos mane ir aš vėl brendu apšepusiomis ir purvinomis Gražinos, Pilies, Stoties gatvėmis, vėl netrukus sėdžiu traukinyje, skubančiame į Vilnių, kurio visi mes esame pasiilgę.

Tremtinių miestas liko toli ir aš ilgai žiūrėjau pro langą, kol už kalnelio išnyko paskutinis jo žiburys.

R. Mackevičius.

Skaitau laikraštį, tai ir žinau!

Kas vakaras vyrai ir net moterys susirenka pas kurį nors kaimyną pasikalbėti įvairiais klausimais ir pasidalyti dienos įspūdžiais. Tie pasikalbėjimai dažnai virsta karštais ginčais. Tūlas, pristigęs savo tvirtinimams paremti argumentų, stengiasi „numušti" priešininką kaime įprastu klausimu:

— Iš kur tu visa tai žinai, kad gudruoliu dediesi?

— Skaitau laikraštį, tai ir žinau, —atrėžia klausiamasis.—Laikraščiai taip rašo, tai taip ir yra, kaip sakau. O jei man netikite, tai patys pasiskaitykite.

— Taip, taip, jo tiesa, nes ir aš apie tai skaičiau, ką jis čia kalba.

Prieš šitokį laikraščių žiniomis paremtą tvirtinimą neturi ką sakyti, ir tas tūlas, tik dar vis nenorėdamas pasiduoti, piktai pro dantis iškošia:

— Et, vis su tais laikraščiais. Ten redakcijoj visko pribraizgoja, o jūs manote, kad vis tiesa. Va, šiandien turguje susitikau pažįstamą, tai pasakojo.

— O-ooo, brolyt, tas tavo pažįstamas, tai ar tik ne Mauškė — nuūžia jį kiti, nedavę nė pabaigti.

Tas tūlas, žinodamas, kad prisipažinus, jog jam pasakojo Mauškė, ji dar daugiau pašieps, susigėsta ir nutyla. O vyrai tęsia kalbas toliau. Pakalba apie šį, apie tą, ir vėl nukrypsta politikon: nuklysta Kinijon, Ispanijon, Čekoslovakijon ir vėl grįžta į savo kraštą, įvairiai spėliodami apie jo ateitį. Pagaliau įsiterpia į bendrą pokalbį žilas senelis.

— Seniau nei mes tų ispanijų girdėjom, nei mums jų reikėjo. Sėdėjom ramiai ir gerai buvo o dabar?

— Ramiai sėdėjote, pasaulio nežinojote ir vis nieko neišsėdėjote, — atšauna iš pakampės jaunikis.

— O iš kur mes, vaikeli, galėjome žinoti, kad tada nebuvo nei tų laikraščių, nei radijų, nei savų mokytų žmonių, kurie ką nors papasakotų. Ką sužinojom turguj ar bažnyčioj, tai ir viskas buvo.

— Ir dabar taip būtų, dėde, kad ne laikraščiai. Tada laikraščių nebuvo, tai bent pasiteisinti turite kuo, o dabar ir savi laikraščiai yra ir vis dar ne visi juos skaito, o gaudo žinias iš Mauškės, Ickaus ar kurio kito.

Jaunikaitis, pradėjęs apie laikraščius ir pats juos mėgdamas, tęsė toliau:

— Savas, lietuviškas laikraštis, tai geras ir viską žinąs namų draugas, kuris daug naudingų ir gražių dalykų papasakoja. Tik pamanykite: sėdi sau namie, lauke purvas, dargana ar šaltis, į miestelį žinių pasigaudyti eiti nesinori, o čia, žiūrėk, laikraštis pats ateina į tavo namus kas savaitė ar net kelis kartus per savaitę ir visas naujienas iš plačio pasaulio ir savo krašto papasakoja. Sėdi sau, pasikūrenęs krosnį, ir klajoji mintimis su laikraščio žiniom po visą pasaulį ir stebi, kas kur darosi: čia japonai kinų žemes terioja, čia ispanai, kitų padedami, tarp savęs jau treti metai pliekiasi, ten vėl Hitleris šūkauna ir visiems graso, čekoslovakus nelaimė ištiko. Nusibodo žinios iš plataus pasaulio, tai nukreipi akį į savo kraštą, į korospondencijų skyrių. E, va gi, ir apie mūsų kaimą rašo: „Barstučių kaimo jaunimas, neturėdamas galimybės surengti kultūringos pramogos surengė kuokynę ir pasigerę susipešė..." Tai kad jie kur prasmegę, galvoji, tai reikė jiems susipešti ir tokia gėdą visam kaimui padaryti. Korospondencijose randi ir kitokių žinelių — ne tik liūdnų, bet ir linksmų, malonių. Be politikos ir korospondencijų laikraštyje yra ir kitokių pasiskaitymų. Štai priedas ūkininkams. Čia rašo, kaip žemė geriau išdirbti, kaip ūkininkauti, kad daugiau iš ūkio naudos būtų. O čia vėl priedas vaikams —su gražiais paveikslėliais, dailiom pasakaitėm ir skambiom eilutėm. Senam, rodos, tai menkniekiai, bet mažam Vytukui ir mėlynakei Marytei iš tų pasakėlių neišpasakytas džiaugsmas. O čia stambiom raidėm parašyta: „Kaip išrinkti savi žmonės į savivaldybes" Oho, čia tai jau labai geras patarimas. Mūsų valsčiui ne duokdie, kaip plėšia iš ūkininko. Anais metais mes nežinojom, kaip reikia rinkti. Palaukite, dabar ir mes pasimokysime rinkti ir savus dorus žmones išrinksime.

Kai laikraščio svarbesnes žinias perskaitai ir esi jau pilnas visokiausių įspūdžių, žvilgteli dar į smulkesnėm raidėm parašytą žinelę. Tai surašytos ūkio gaminių-javų, pieno, kiaušinių paskutinių dienų kainos, iš kurių gali susiorientuoti, kokiom kainom galima parduoti ir vietos rinkoje. Tai ūkininkams labai naudinga, nes žinodamas tikras kainas, nesileidi žydelio apgaunamas ir savam miestelyje. Žodžiu. laikraštis, vyrai, duoda įvairiausių naudingų žinių ir pasiskaitymų—baigia pasakotojas.

— Na, taip, laikraštis geras daiktas, — pritaria vyrai — tik kad vis neprisirengiame išsirašyti, o ir pinigų trūksta.

— Ką jūs kalbate niekus, — ragina tas pats pasakotojas — kelis auksinus metams. tai ir menkas ūkininkas gali laikraščiui skirti. Dėl jų nei nubiednėsi, nei nepralobsi, o gerą draugą ir patarėją visiems metams namie turėsi.

— Žinia, kad gerai būtų, tik kaip jį išsirašyti? — klausia tie, kurie dar laikraščio neturi.

— Žinot ką? Dabar laikraščiai paskelbė lietuviškos spaudos platinimo savaitę. Susirašykime visi, kad nė vienos pirkios mūsų kaime be laikraščio nebūtų. Sudėkime visi po 3 auks. ir nusiųskime „Aido" redakcijai į Vilnių. Kartu visiems pinigus, prenumeratą siunčiant, pigiau kaštuos persiuntimas. O kai visi po laikraštį turėsime ir ir jį skaitysime, tada ir mūsų pasikalbėjimai bus įdomesni, nes daugiau žinių turėsime.

— Na, tai rašomės, vyrai! Skaitykime ir švieskimės, tada ir mūsų buitis bus šviesesnė. Tada nieks negalės sakyti, kad mes, šio krašto lietuviai, esame nuo gyvenimo atsilikę.

Keleivis.

Šis tas iš Prancūzijos

Praėjusiame „Aido" numeryje buvo įdėtas straipsnis apie Prancūziją. Tuo pat klausimu dedame ir kitą straipsnį, iš kurio dar labiau matyti, kokia sunki yra dabartinės Prancūzijos vidaus padėtis, o ypač ekonominis gyvenimas.

Red.

Paskutiniu laiku Prancūzijos vidaus gyvenimas žymiai pagyvėjo. Europos krizis prieš Miuncheno sutartį davė progos padaryti vidujinę kontrolę, po kurios paaiškėjo, kad ne viskas yra tvarkoje. Paaiškėjo, kad Prancūzija su savo streikais, su neaprėžta politinių partijų laisve per toli yra nuėjusi, visa tai neigiamai pradėjo veikti krašto ekonominį ir netgi militarinį stovį. Pradėta ieškoti būdų iš tos padėties išbristi. Visų pirma reikėjo nusikratyti komunistų, kurių politinė taktika, pasidarė labai įtartina.

Tuojau po Miuncheno sutarties, net radikalų-socialistų, nekalbant apie dešiniąsias partijas, politika pradėjo krypti į dešinę, ar geriau sakant į Vokietiją ir Italiją, nutraukiant tuo pačiu senosios politikos liniją su Sovietų Rusija Mažąja Santarve, Lenkija, Čekoslovakija. Komunistai su tokia taktika nesutiko ir jau pirmame parlamento posėdyje, kuris įvyko po Miuncheno sutarties, balsavo prieš Deladiero politiką. Susidarė keista situacija. Liaudies Frontas, susidaręs iš visų kairiųjų partijų, kurių tarpe buvo ir komunistai, ir kuriuo rėmėsi dabartinė vyriausybė, suskilo. Komunistai, kurie anksčiau palaikė radikalus-socialistus, dabar nuo to pasitraukė, o dešinėji, kurie anksčiau nepalaikė, dabar balsavo už.

Toksai politinis persitvarkymas gal daugiau turi reikšmės užsienio politikoje, negu vidaus gyvenime. Tuo tarpu šiandieninės Prancūzijos gyvybinis klausimas yra ekonominis krašto stovis.

Nuolatiniai streikai, 40 valandų darbo savaitė, du „sekmadieniai" savaitėje privedė Prancūziją prie ekonomio krizio, prie valiutos nepastovumo ir t. t.

1939 metų budžeto projektas numato 102 miljardus frankų išlaidų. Tuo tarpu pajamų tikimasi gauti tik 66 miljardus. Bendras tautos metinis pelnas — uždarbis siekia 220 miljardų. Vadinasi, valstybė, norėdamą padengti, savo išlaidas, turi paimti beveik pusę tautos pelno, o tai privestų kraštą prie bankruto. Kokiu būdu vyriaubė mano iš tos painios situacijos išlysti? Tam tikslui išleido 32 dekretus, kurie normuoja mokesčius, darbo valandas, produkciją ir visą kitą ekonominį gyvenimą. Vyriausybė yra įsitikinusi, kad jei krašto produkcija pagyvės, tai ir valstybės pajamos turės padidėti, ir ne tik valstybės, bet ir kiekvieno piliečio metinis pelnas padaugės.

Prancūzijos produkcija nuo 1929 m. iki 1937 m. sumažejo 25%, tuo tarpu Vokietijoje padidėjo 17%, Anglijoje 24% ir Skandinavijos valstybėse nuo 30 iki 50%.

Finansų ministerio Reino nuomone, Prancūzijos eksportas sumažėjo paskutiniu laiku dvigubai. Per paskutinius 8 metus žymiai sumažėjo judėjimas Prancūzijos gelžkeliais. Šiemet yra 40.000 bedarbių daugiau, negu pernai buvo.

Kapitalistai, akcininkai per paskutinius 9 metus nustojo 60% savo kapitalo, o likusis 40% kapitalas, franko kursui sumažėjus, nustojo pusės savo ankstyvesnės vertės. Teigiama, kad jei Prancūzija statytųsi taip, kaip dabar, turėtų statytis per 200 metų!

Jūrininkystėje tas pats vaizdas. 1900 m. Prancūzija buvo 3 vietoje, 1914 m. penktoje vietoje, o šiandien ji yra aštuntoje.

Kad visa tai atitaisius, reikia atsisakyti 40 valandų darbo sistemos ir pradėti dirbti taip, kaip dirba kitos valstybės. Bet ar tas pavyks? Vos tik buvo paskelbti dekretai, o jau nauji streikai. Didžiausias streikas buvo lapkričio 30 dieną, bet, kaip žinia, nepavyko.

St.

• KORESPONDENCIJOS •

Dieveniškis, Ašmenos apskr. *Seniūnijų rinkimai.* Šiame valsčiuje rinkimai į savivaldybes įvyko gruodžio 4 dieną ir apie jų eigą bus parašyta kitą kartą.

Šiais rinkimais žmonės labai buvo susirūpinę. Jau mėnuo anksčiau žmonės ėmė studijuoti savivaldybių rinkimų įstatymus ir rinko kandidatus į seniūnijų tarybas.

Dieveniškio valsčius, lietuvių gyvenamose vietose, yra padalintas į tris rinkimų apygardas: 1) *Dieveniškio*, kurioje įeina nelietuviški sodžiai: Dieveniškis, Kaziuliai, Šaltiniai ir Skraičionys; 2) *Krakūnų*, kurion įeina šie lietuviški sodžiai: Žižmai ir Maciuciai; 3) *Paškonių*, kurioje įeina šie lietuviški sodžiai: Stalgonys, Pupiškės, Rymašiai, Didžiuliai, Grybiškės, Lastaučikai, Padvarė, Lisauščizna, Paškonys, Siaurymai ir Šūdainiai.

Krakūnų rinkimų apygardoje lietuviai įteikė savo atskirą sąrašą, kuriame buvo pateikta 40 kandidatų į seniūnijos tarybą. (20 kandidatų ir 20 pavaduotojų). Įgaliotiniu išrinktas buvo Kostas Kuklys, Maciucių sodžiaus gyventojas. Šis įgaliotinis nunešė šios apygardos rinkimų komisijai, kurios primininku yra vietinis mokytojas Povylas Sakalauskas, kandidatų sąrašą. Šį sąrašą rinkimų komisijos pirmininkas priėmė lapkričio 20 dieną. Lapkričio 25 dieną šis sąrašas buvo atmestas ir grąžintas. Atmetimas motyvuotas tuo, esą įgaliotinis K. Kuklys neturįs teisės balsuoti, nes jis Maciuciuose gyvenas tik 5 mėnesiai.

Tuo tarpu iš tikrųjų Kostas Kuklys turi Maciuciuose savo nuosavybę—žemę, ten yra gimęs ir visą laiką iki šiol ten gyvena. Tik pernai kurį laiką gyveno Gardino apskr.

Matydami tokį komisijos pirmininko nusistatymą, lietuviai iš savo sąrašo K. Kuklį išbraukė ir sąrašą įteikė antrą kartą. Šį kartą pirmas kandidatų sąrašą buvo pasirašęs Žemaitis Vladas, bet ir jam nepasisekė, nes komisijos pirmininkas Sakalauskas atmetė, motyvuodamas, kad jau per vėlai įteikiamas.

Dabar lietuviai rinkikai mano rašyti Ašmenos Storastai skundą *kad šioje rinkimų apygardoje šie rinkimai būtų panaikinti ir būtų paskelbti nauji.* Manoma kad jiems tai padaryti pasiseks, ir tuomet jie galės išrinkti savo kandidatus į seniūnijos tarybą.

Dieveniškio miestelio žydai irgi buvo sudarę atskirą sąrašą ir įteikė rinkimų komisijai, bet ir jų sąrašas rinkimų komisijos atmestas.

Vietinis.

Dubičiai, Užbalio valsč. Lydos apskr. *Bendras gyvenimo vaizdas.* Anksčiau visa Dubičių parapija priklausė Kaniavos valsčiui. Tai buvo valsčius, kurį sudarė išimtinai vien lietuvių gyvenami plotai. Panaikinus Kaniavos valsčių, Dubičių parapija buvo padalinta tarp Varėnos, Marcinkonių, Berštų ir Užbalio valsčių. Labiausiai buvo nuskriausta tautiniu atžvilgiu toji Dubičių parapijos gyventojų dalis, kuri liko priskirta nelietuviškam Užbalio valsčiui. Dabar Užbalio valsčiuje yra 17 seniūnijų (gromadų), iš kurių tik viena *Dubičių seniūnija yra lietuviška.* Ši seniūnija apima visus Dubičių parapijos sodžius, atitekusius Užbalio valsčiui, t. y. Dubičių bažnytkaimį, Mantotų, Podubičių, Šilinių ir Stojų sodžius ir Šilo ir Didžiojo Šilo viensėdžius.

Pats Dubičių bažnytkaimis čia vietinių gyventojų dalijamas į dvi dali: Dubičius ir Kunigiškes. Dubičiuose yra 52 gyv. namai. 265 gyventojai ir apie 33 mokyklinio amžiaus vaikai. Kunigiškėje yra 28 gyv. namai 148 gyventojai ir apie 18 mokyklinio amžiaus vaikų. Dubičiai nuo seniau daug lietuviškesni už Kunigiškes, nors ir Kunigiškėje, išskyrus vieną lenkišką šeimą ir porą laikinai apsigyvenusių gudiškų, visi yra lietuviai.

Dubičiuose ilgus laikus veikė „Ryto" mokykla. 1931 — 32 m. šią mokyklą dėl neva uždraustų vadovėlių vartojimo uždarius, „Dubičiuose buvo įsteigta „Ryto" skaitykla, kuri veikė iki 1936 m. pabaigos. Tuo tarpu Kunigiškėj nuo pradžios iki šių dienų veikia valdinė mokykla, kurią dabar jau turi lankyti ir Dubičių vaikai. Kunigiškiečiai visą laiką nuo lietuviško gyvenimo šalinosi ir tik paskutiniais laikais „Ryto" skaityklos veikimo dėka buvo įtraukti į bendrą lietuvišką gyvenimą. Dabar Dubičių ir Kunigiškių jaunimas yra sutapęs ir didelio skirtumo tarp jų nematyti. Jie bendrai traukia lietuvišką dainą ir gyvena bendromis mintimis.

Kiti šios seniūnijos virš išvardinti sodžiai ligi 1934 m. buvo, kaip sakoma, palikti Dievo valiai. Į visą seniūniją *ateidavo tik 2 egz. „Vilniaus Rytojaus"* Po 1934 m. šioje seniūnijoje padėtis pasikeitė. Ypač gražiai pasirodė Mantotai. Juos pasekė ir kiti sodžiai. Šiandie čia nėra sodžiaus, kuris neskaitytų mūsų lietuviškos spaudos ir nesektų bendrų mūsų reikalų raidos. Dabar į Dubičių seniūniją ateina jau apie 50 lietuviškų laikraščių. Laikraščių skaitymo atžvilgiu po Dubičių pirmą vietą užima Mantotų sodžius, kuris dar prieš porą metų nežinojo kas tai yra laikraštis.

Baigdamas dar pažymėsiu, kad *visi seniūnijos lietuviai gyventojai ruošiasi savivaldybių rinkimams ir rimtai seka įvairių terminų eigą.* Rinkimai tarybininkų Dubičių seniūnijoje jau paskelbti — jie įvyks gruodžio 19 d.

V—is.

Varėna. Viln. Trakų apskr. *„Stefčiko Kasa"*. Prieš dešimts metų buvo įsteigtas Varėnoje su neapibrėžiama atsakomybe „Stefčiko Kasos" kooperatyvas. Steigiant šį kooperatyvą, buvo kalbama, jog per jį norima pagerinti smulkių ūkininkų vargingas gyvenimas. Deja, jo vairuotojais paskirti tokie asmens, kurie su žemės ūkiu nieko bendro neturėjo.

Savo laiku, kas skolindavo šioje kasoje pinigus, tas turėjo ir prisirašyti nariu arba ir buvo tokių, kurie visai neskolino pinigų ir neužsirašinėjo nariu, o tačiau buvo įrašyti į narių skaičių (Juozas Kudžma, s. Simo iš Barčių. Kasos vairuotojas išdavė paskolas tokiems poneliams, iš kurių jokiu būdu negalima gauti nė vieno skatiko, nes jie savo turtą aprašė žmonoms, giminėms arba kitokiu būdu išsisukė.

Ūkininkai to nieko nesuprato, jie, atidavę savo paskolas, galvojo, kad jau esą ramūs, bet išėjo kitaip. Dabartiniu laiku nuo kiekvieno pajaus reikia sumokėti po 91 auks. 11 sk. (Motiejus Molis iš Barčių, gavo per teismą tokį reikalavimą).

Minėtoje kasoje padarytas nuostolis nuo 1929 metų ligi 1937, siekia 13.034 auks. 74 sk. Ūkininkai dabar suprato, prie ko prieinama, kai tokius reikalus ima vesti ne jų žmonės.

Varėnos įstaigose: pašte, valsčiuje, mokyklose ir t. t. nėra nė vieno lietuvio valdininko; net kelio sargai ir tie iš kažkur atvykę.

Pageidautina būtų, kad nors valsčiuje ir pašte būtų ir lietuvių valdininkų, kurie galėtų gimtąja kalba padėti vietiniams gyventojams lengviau atlikti jų reikalus. Taip pat ir pradžios mokyklose turėtų būti dėstomoji lietuvių kalba ir jose turėtų dirbti lietuviai mokytojai.

P. Jumunis.

Dainava, Viln.-Trakų apskr. *Mirė susipratęs lietuvis.* Lapkričio 24 d. Dainavoje mirė susipratęs lietuvis *A. Dzenutis.* Velionis dar buvo jaunas — vos 24 metų žmogus. Jis savo lietuvišku tautiniu susipratimu buvo pavyzdžiu ne tik savo sodžiuje, bet ir visoje apylinkėje. *Jis niekur nesidrovėdavo pasisakyti, kad jis yra lietuvis, ir kur galėdavo visuomet gindavo lietuvio ir lietuvių tautos garbę.* Be to, buvo veiklus anksčiau veikusio Liet. Šv. Kazimiero D-jos skyriaus narys ir lietuvių spaudos platintojas.

Per velionies laidotuves ant jo kapo uždėtas vainikas, kurio kaspinuose įrašyti tokie lietuviški žodžiai: „A. a. tikram lietuviui, o mūsų mylimam draugui — Dainavos liūdintis jaunimas".

Neseniai čia buvo atvažiavęs Varėnos valsčiaus agronomas Tauroginskis, kuris norėjo vietos jaunimą suorganizuoti į „Koło Młodzieży Wiejskiej". Bet jaunimui nesusirinkus, agronomas to negalėjo padaryti.

Bružuklis.

KRONIKA

Pradėta spaudos savaitė

Gruodžio 4 dieną Vilniuje ir visame krašte prasidėjo lietuviškos spaudos savaitė. Jos metu mūsų visuomenė pasiryžo atkreipti didesnį dėmesį į lietuviškos knygos ir lietuviškų laikraščių reikalingumą ir jų platinimą tose vietose, kur šioji mūsų spauda dar mažai tėra žinoma. Daug kur tuo reikalu lietuviai gyventojai turėjo neviešojo, šeimyniškojo pobūdžio susirinkimų ir visa tai aptarė plačiau.

Vilniuje spaudos savaitė buvo norėta pradėti lietuvių tautinės kultūros viešojo vakaro surengimu, bet, jam negavus leidimo, gruodžio 4 d. Vilniaus Lietuvių Studentų Sąjungos salėje įvyko neviešojo pobūdžio diskusinis vakaras mūsų spaudos ugdymo reikalu. Vakarą surengė Lietuvių Studentų Sąjunga. Dalyvavo šios Sąjungos nariai ir jų kviesti svečiai. Stud. Vl. Radziuliui paskaičius spaudos reikalu atitinkamą referatą, prasidėjo įvairios ir gyvos diskusijos, kurios užtruko apie 3 val. Iškelta visa eilė sveikų minčių, kaip toliau reikėtų mūsų lietuviškoji spauda ugdyti. Konstatavus ligšiolinę jos pažangą ir jos suvaidintą vaidmenį mūsų visuomenėje, priimta keli pageidavimai, kaip Vilniaus krašto lietuviškoji spauda turėtų augti ir tobulėti toliau.

Išvyko buv. pirm. K. Stašys

Šiomis dienomis į Kauną yra išvykęs buvusiojo Tautinio Vilniaus Lietuvių Komiteto pirmininkas p. Konstantinas Stašys. Kauno laikraščiai, dedami šią žinią, rašo, kad p. K. Stašys Kaune paviešėsiąs keletą dienų.

Lietuvių vakaras

Šio mėn. 8 dieną Vytauto Didžiojo gimnazijos salėje rengiamas vakaras. Bus vaidinamas K. Binkio veikalas „Atžalynas". Vakarą rengia Vilniaus Lietuvių Skautų Draugovė. Pradžia 20 val.

Išėjo reikalinga knyga

Šiomis dienomis Vilniuje išėjo iš spaudos gydytojo St. Čepulio parašyta ir jo išleista knyga **Sveikata.** Knygoje aprašyta visa eilė įvairių ligų ir nurodytos jų praktiškojo gydymo priemonės. Autorius šią knygą skiria lietuviškam sodžiui.

Iš lietuvių amatininkų gyvenimo

— Vilniaus Lietuvių Katalikų Amatininkų ir Darbininkų Draugijos visuotinis metinis susirinkimas kviečiamas šio mėn. 8 dieną 14 val. 30 min. šv. Mikalojaus parapijos salėje.

Dienotvarkė: 1) Prezidiumo sudarymas. 2) 1937 m. visuotinio susirinkimo protokolo skaitymas. 3) Paskaita. 4) Valdybos ir revizijos komisijos pranešimas. 5) Valdybos ir revizijos komisijos rinkimai. 6) Klausimai ir sumanymai. Narių dalyvavimas būtinas.

Pastaba: Lietuviai amatininkai ir darbininkai, norintieji priklausyti prie draugijos nariais, turi užsirašyti prieš susirinkimą salėje.

— Šio mėn. 11 dieną 6 val. šv. Mikalojaus bažnyčioje Draugijos nariams bus atlaikytos rarotos.

Valdyba.

Sporto rungtynių atgarsiai

Tenka sužinoti, kad dėl šių metų rugpiūčio 28 d. Švenčionyse rengtų lietuvių sporto rungtynių (buvo mėginta žaisti tinklinį) gruodžio 2 diena Švenčionių apskrities starosta nubaudė šiuos asmenis: buvusius mokytojus Mykolą Gudėną, Vladą Šekštelę, Vladą Maminską ir gyd. Stasį Bielinį—visus po 5 auks. piniginės baudos arba po 1 dieną arešto.

„Romuvos" klūbo susirinkimas

Gruodžio 3 dieną įvyko Vilniaus Lietuvių Visuomeniškai Bičiuliško „Romuvos" Klūbo narių eilinis susirinkimas, kuris po naujos valdybos išrinkimo buvo pirmutinis. Jame S. Urbonavičius skaitė referatą apie dabartinius įvykius Klaipėdos krašte. Referate nušviesta Klaipėdos krašto teisinė būklė, apibūdinta Klaipėdos krašto seimelio rinkimų ruoša ir nauji vokiečių reikalavimai. Po to, buvo tuo pačiu klausimu gyvos diskusijos.

Buvo pašaukti žymesni lietuviai

Gruodžio 4 d. į Švenčionių Stosrastijos saugumo skyrių buvo pašaukti ir visą dieną išlaikyti šie Švenčionių apskr. žymesni lietuviai: K. Maldžiūnas, F. Garla, K. Čepulis, V. Subačius, M. Čepulis, V. Norkūnas, A. Janutėnas, A. Jurėnas, J. Cicėnas ir M. Matkievičius. Vakare visi buvo paleisti.

Pažymėtina, kad tą dieną Švenčionių apskrityje buvo paskutinis terminas įteikti kandidatų sąrašai į seniūnijų tarybas.

Paskaita apie Lietuvos protestantų bažnyčias

Kaip jau minėta, šio mėn. 3 dieną buvo surengta paskaita apie Lietuvos protestantų bažnyčias. Paskaitą skaitė Vilniaus evangelikų reformatų superintendentas prof. K. Kurnatovskis.

Prelegentas įdomioje paskaitoje trumpais aiškiais bruožais apibūdino Lietuvos protestantų padėtį, pabrėždamas, kad Lietuvos vyriausybė nuo pat nepriklausomybės pradžios gyventojams pripažino visišką tikėjimo laisvę, gerbdama ir globodama visas tikybas.

Lietuvoje protestantų priskaitoma apie 200.000. Daugiausia yra Klaipėdos krašte—apie 120.000, rie priklauso vadinamajai Prūsijos unijinei bažnyčiai, apie 65.000 yra Liuterio išpažinėjų ir apie 15.000 Kalvino išpažinėjų (evangelikai reformatai).

Po paskaitos, susirinkusieji, susidomėję prelegento paliestu klausimu, smulkiau klausinėjo apie Lietuvos protestantų gyvenimą.

Dar dėl Bunimavičiaus banko

Bunimavičiaus banko „kritimo" įvykis vis dar neramina tam tikra Vilniaus gyventojų dalį, o ypač žydus, kurie tame banke turėjo savo indėlių. Ryšium su tuo visa eilė prekybinių įmonių liovėsi veikusios. Taip pat suiro net apie 100 žydiškų šeimų, kurių Bunimavičiaus banke žlugo laikyti vadinamieji kraičiai.

Laiškas „Aido" Redakcijai

Didžiai Gerbiamoji Redakcija, prašau duoti vietos šiam mano pareiškimui:

Tilpusiame įvairiuose Vilniaus lietuvių laikraščiuose su mano parašu varde Spaudos Savaitės paskelbime yra šis sakinys: „Švies savo brolius lygiai visais lietuviškais laikraščiais be *pažiūrų skirtumo*".

Kadangi tą sakinį pasirašiau per savo neapdairumą, tai šiuo pareiškiu gerbiamajai visuomenei: Aš visų pažiūrų teisingomis nelaikau ir kviečiu visus be pažiūrų skirtumo tautiečius skaityti bei platinti tik *gerą lietuvišką spaudą*, kurį neina prieš tikybą ir dorovę.

Su tikra pagarba

Kun. K. Čibiras

Prancūzijos-Vokietijos deklaracija

Jau esame minėję apie paruoštą Prancūzijos-Vokietijos deklaraciją, kurios pasirašymo vieta numatyta Paryžiuje. Deklaracija turėjo būti pasirašyta jau praėjusią savaitę, bet dėl visuotinio streiko Prancūzijoje, Vokietijos užsienių reikalų ministeris Ribentropas atsisakė važiuoti į Paryžių.

Dabar pranešama, kad šio mėn. 6 dieną ministeris Ribentropas tikrai atvyks į Paryžių ir tą dieną būsianti pasirašyta abiejų didžvalstybių deklaracija.

Atsirado Bliucheris (?)

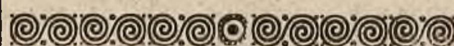
Kinų laikraščiai kažkaip nedrąsiai pradėjo rašyti-spėlioti, kad Kinijoje atsiradęs žinomas Sov. Rusijos maršalas Bliucheris. Jis, esą, prieš pora mėnesių atvyko pas Čangkaišeką ir dalyvavo visuose Kinijos generolų pasitarimuose. Bliucheris, bene Stalino vardu, pareikalavęs iš Čangkaišeko pradėti vesti partizanų karą dar didesniu mastu ir sudaryti vyriausybę iš asmenų, palankių Sov. Rusijai. Čangkaišekas, esą, atmetęs šiuos reikalavimus ir pareiškęs nepasitenkinimą dėl Bliucherio atvykimo: jo atvykimas Kinijai galįs taip pat liūdnai pasibaigti, kaip pasibaigęs prieš 10 metų, kada Sov. Rusijos maršalas viešėjo, kaipo generolas Galen.

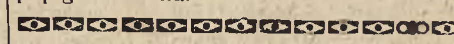
KARAS KINIJOJE

Japonai pradeda veikti

Iš pranešimų, kuriuos gauname iš Tolimųjų Rytų, galima susigaudyti, kad japonai, subūrę didesnes jėgas, eina gelbėti savo kariuomenės, užsidariusios Kantone. Jie dabar čia veikia planingai. Pirmučiausia pradėjo valyti nuo kinų kariuomenės likučių tą plotą, kuris yra tarp Kantono ir jūros. Kiniečiai būriais bėga į Anglijos koloniją Hongkongą. Anglai juos priima ir slepia nuo japonų. Dėl tokio anglų pasielgimo japonai pradėjo šnairuoti į Anglijos pasiuntinį, kuris šiuo metu yra Hongkonge, ir reikalauja griežčiau laikytis neutraliteto.

Kituose frontuose nieko ypatingo nejvyko.

Nieks nenori duoti vokiečiams kolonijų

Anglijos konservatorių atstovas Buncan Sandys gruodžio 1 dieną pasakė kalbą, kurioje pasisakė prieš vokiečių reiškiamas pretensijas į kolonijas. Ta proga atstovas smarkiai puolė vokiečių vyriausybę. Darbo partijos atstovas Bakeris, kaip praneša „News Chronicle", tą patį vakarą atstovų rūmams pateikė pasiūlymą, kuriuo atstovų rūmai pasisako prieš naują kolonijų ir mandatų paskirstymą, neatsiklausus atitinkamų sričių gyventojų. Tuo pat pasiūlymu, visuotinai taikai nustatyti turėtų būti sudarytos tarptautinės sutartys, kuriomis mandatų sistema būtų išplėsta ir toms kolonijoms, kurios nėra pribrendusios turėti savarankiškas vyriausybes.

„Daily Herald" konstatuoja, kad visa eilė valstybių jau pareiškusios, kad jos to, ką turi, išsižadėti nenori. Laikraštis pažymi, kad toks pasisakymas, jei jis net būtų milijonus kartų kartojamas, dar nesudaro politikos. Esą, jei kolonialinės valstybės nieko daugiau tuo klausimu pasakyti neturinčios, tai tikrai kilsią sunkumų.

„Daily Herald" siūlo sudaryti bendrą visų tautų kolonialinę sąjungą, kuri būtų tarptautinėje kontrolėje. Ta sąjunga turėtų patikrinti, kad visi jos nariai naudosis vienodomis privilegijomis. Laikraštis baigia pareikšdamas, kad ten, kur čiabuviai jau bus pribrendę dalyvauti vyriausybėje, ar turėti savarankiškas vyriausybes, jie tai turėtų ir gauti.

Amerikoje bus boikotuojamos vokiečių prekės

Vokietijos žydų persekiojimas ypač nepatiko Amerikos vyriausybei ir beveik visi Amerikos dienraščiai užstojo persekiojamus žydus. Kartu prezidentas Ruzveltas skubiai liepė atvykti į Vašingtoną Amerikos ambasadoriams iš Rymo ir Berlyno. Telegramų pranešimu, prezidentas Ruzveltas su ambasadoriais ilgai tarėsi dėl žydų persekiojimo. Po pasitarimo nebuvo paskelbta jokio oficialaus pareiškimo, tik spaudoje pasirodė žinių, kad galima laukti prezidento Ruzvelto tuo klausimu svarbios deklaracijos.

Tačiau kol kas ši deklaracija dar nepaskelbta; pranešama tik, kad laikinai Amerika savo ambasadorius į Berlyną nesiųs.

Užtat Amerikos spaudoje prasidėjo griežta kampanija prieš Italijos ir Vokietijos prekes. Galimas dalykas, kad netrukus Amerikoje bus plačiai suorganizuotas ypač Vokietijos prekių boikotas.

Amerikos 10.000 fabrikų gamins amuniciją

Jungtinių Amerikos Valstybių karo vadovybė įsakė pagreitinti pasirengimus amunicijai gaminti. Krašto apsaugos viceministeris įspėjo amunicijos specialistų konferenciją, kad vyriausioji karo vadovybė nenori pamatyti pasikartojant 1917—18 metų patyrimų, karui kilus. Ginklų ir amunicijos projektai turi būti suprastinti, ir turi būti imtasi žygių masinei gamybai pradėti, jei kiltų karas. Aptardamas pasirengimus bet kokiam būsimam karui, jis pareiškė, kad 10.000 fabrikų duotos aiškios karinės gamybos programos. Be to, J. Amerikos Valstybių karo laivyno ministerija užsakė pastatyti 35.000 tonų karo laivą, kuris atseis apie 53 milijonų dolerių. Iš viso, ministerija per 12 dienų užsakė pastatyti keturius šio tipo laivus.

Įvairu-įdomu

Bučkiams matuoti aparatas...

Amerikiečiams pavyko realizuoti gana savotiškas aparatas — bučkiams matuoti instrumentas. Besibučiuojantieji ima į rankas kiekvienas po vieną elektrodą, o aparato rodyklė tiksliai, laipsniais parodo, kaip stipri yra jų meilė. „Instrumentas" tas yra labai paprastas, varomas menkutės baterijos, tokios, kokia vartojame kišeninėse lemputėse. Be jos, reikalingas dar miliamperis ir du metaliniai stiebeliai — elektrodai. Kai du žmonės paima į rankas po vieną stiebelį — elektrodą, miliamperio rodyklė stovi vietoje, bet vos tik stiebelius laikią paliečia vienas kitą laisva ranka arba bučiuojasi, miliamperio rodyklė ima lakstyti laipsniais padalyta skale. Kuo stipriau bučiuojamasi, tuo didesnę srovę rodo miliamperis.

Tėvas dėl sūnaus išsižadėjo akies

Ryme įvyko nepaprastas tėvo pasiaukojimas. Vienas italas, Bianchis, 33 metų amžiaus, Ryme sirgo akimis ir, pagaliau, per trumpą laiką visai apako. Gydytojai aiškino, kad jis gali vėl praregėti, jei kuris nors sveikas žmogus jam paaukotų savo akį. Tada 62 m. amžiaus tėvas apsiėmė paaukoti vieną akį, kad galėtų suteikti sūnui šviesybę. Gydytojai padarė operacijas. Operacijos labai gerai pasisekė. Dabar tėvas ir sūnus mato kiekvienas tik po vieną akimi.

Su trimis žodžiais apkeliavo pasaulį

Šiomis dienomis sugrįžo į Londoną 26 metų amžiaus anglas Allanas Pendlebury, kuris per dvejus metus dviračiu apvažiavo aplink visą pasaulį. Viso yra apvažiavęs dviračiu per 25.000 anglų mylių, neskaitant kelionės per vandenis laivais. Tokią kelionę dviračiu aplink pasaulį jis yra padaręs išvykdamas tik su 200 anglų svarų sterlingų pinigų kišenėje ir visai nemokėdamas jokios svetimos kalbos. Patekęs į kurią tautą, jis išmokdavęs tos tautos kalba tik po tris žodžius, būtent: „duona", „vanduo" ir „miegas"—ir su tais trimis žodžiais visur išsiversdavęs.

15 metų išlaikys šviežią duoną

Anglas kepėjas Godardas Bridgevaterio mieste, Anglijoje, esąs išradęs būdą taip iškepti duonai, kad ji gali išlikti penkiolika metų ir ilgiau visiškai šviežia. Reikia tik iškeptą duoną aptepti plonu sluoksniu tam tikros masės, panašios į laką. Tas išradimas ypatingai bus naudingas karo ir ekonominio krizio laikais.

Kartais ir girtuoklis gali tapti didvyriu

Anglijoje neseniai buvo toks nepaprastas atsitikimas. Viename Valijos miestelyje buvo apsistojęs keliaująs cirkas. Netikėtai iš narvo ištrūko liūtas. Tačiau, laimei, žvėris niekur nebėgo, o atsigulė prie pat narvo. Dresiruotojas tuo metu kaž kur buvo išėjęs ir todėl ištrūkusį liūtą įvaryti į narvą nebuvo kam. Visame miestelyje kilo sumišimas. Žmonės skubinosi užsklęsti duris bei uždaryti langinėmis langus. Tuo metu iš priešais aikštę, kurioje buvo apsistojęs cirkas, esančios smuklės išėjo gerokai įsigėręs darbininkas. Jis drąsiai priėjo prie gulinčio liūto, spyrė jam koja į pasturgalį ir garsiai suriko: „O tu ką čia veiki, niekadėjau!" Nustebęs nepaprastu žmogaus drąsumu, liūtas nėrė į patį narvo kampą ir bailiai susigūžė. Tuo metu girtuoklis uždarė narvo duris ir gardžiai juokdamasis nuėjo savo keliais.

„AIDO" REDAKCIJA ir ADMINISTRACIJA: Wilno, ul. Dąbrowskiego 5—1. Telefonas 29-59. Administracija priima nuo 9 iki 13 val.

REDAKCIJA gaunamus straipsnius ir korespondencijas taiso ir trumpina savo nuožiūra. Nespausdintų korespondencijų ir smulkesnių straipsnių redakcija nesaugo. Rankraščių savo lėšomis negrąžina.

PRENUMERATA: Metams — 3 auks. Užsienyje — 3 doleriai. Atskiro numerio kaina 10 skatikų.
Skelbimų kaina: tik ketvirtame puslapy — 20 skatikų už eilutę.

Wydawca i redaktor **Ludwik Cycenas**.
Leidėjas ir redaktorius **Liudvikas Cicėnas.**

Drukarnia „RUCH" Wilno, ul. Tatarska 6. Telef. 21-83.
„RUCH" spaustuvė Vilnius, Totorių g. 6. Telef. 21-83.